

Fokus grupių tyrimo Molėtų rajono jaunimo problematikai išryškinti ataskaita

ŽVALGOMASIS TYRIMAS | 2023 m. lapkričio 30 d., Molėtai

Parengė jaunimo srities tyrėjas Nerijus Miginis

Žvalgomojo tyrimo tikslas:

Fokus grupių pagalba išsiaiškinti Molėtų rajone gyvenančių jaunuolių iššūkius ir problemas bei surinkti jaunuolių ir specialistų siūlymus, kaip efektyviau rajone įgyvendinti jaunimo politiką.

Žvalgomojo tyrimo uždaviniai:

- 1) Įvardinti, su kokiais iššūkiais, sunkumais susiduria jaunuoliai, gyvenantys Molėtų rajone.
- 2) Įvardinti gerąsias praktikas, jaunuolių poreikius ir aptarti, kokios priemonės yra veiksmingos.
- 3) Parengti siūlymus, kokias programas, priemones ir veiklas reikėtų vystyti Molėtų rajone.

Žvalgomojo tyrimo dalyviai:

Jauni žmonės nuo 14 iki 18 metų gyvenantys Molėtų rajone ir įvairių sričių specialistai dirbantys su jaunimu Molėtų rajone.

Tyrimo metodika

Fokus grupių tyrimas Molėtų rajono jaunimo problematikai išryškinti yra kokybinis taikomasis tyrimas. Tyrimo metu buvo gilinamasi į respondentų patirtį ir nuomonę, siekiant užfiksuoti jų požiūrį, refleksijas bei įžvalgas. Tyrimo metu buvo naudojama pusiau struktūruota giluminė fokus grupių diskusija. Buvo atliktos keturios gyvos diskusijos su jaunais žmonėmis ir nuotolinė diskusija su specialistais dirbančiais su jaunimu. Diskusijos su jaunimu vyko gegužės 8 d. Molėtuose ir Alantoje, rugsėjo 19 d. Giedraičiuose ir Molėtų atvirajame jaunimo centre, su specialistais nuotolinis susitikimas buvo organizuojamas rugsėjo 25 d.. Iš viso tyrime dalyvavo 36 respondentai, iš jų 25 jauni žmonės. Tyrimui netaikomi akademiniai tyrimų reikalavimai.

Tyrimo duomenų analizės eiga ir įžvalgų pateikimas

Tyrimo duomenys yra pateikiami respondentų, o ne tyrėjo terminais. Tyrime buvo išlaikytas pagrindinis kokybinių tyrimų principas – fiksuojama visa informacija, kuri buvo reikšminga ir svarbi tyrimo dalyviams. Duomenys buvo nagrinėjami induktyviai, netaikant iš anksto numatytų temų. Analizės metu vyko surinktos informacijos skaidymas į prasminius vienetus, juos koduojant ir pasižymint esmines mintis. Vėliau vyko empirinis temų aprašymas, kurio metu

buvo išryškintos pagrindinės įžvalgos. Šioje tyrimo ataskaitoje yra pateikiamos apibendrintos respondentų mintys. Tyrimo įžvalgos yra suformuluotos tyrėjų, išanalizavus tyrimo metu surinktą medžiagą, jos yra pateikiamos grupuojant pagal temas. Tyrimo įžvalgos yra grindžiamos tyrimo dalyvių citatomis, kurios yra išryškintos kabutėmis „“ ir *Italic* šriftu. Tyrimo įžvalgas pagrindžia daugiau nei viena citata, tačiau tyrimo ataskaitoje pasirinkta citata, kuri geriausiai atspindi įžvalgą. Pasikartojimų kiekis įvardijamas skliausteliuose (X). Dėl anonimiškumo principo po citatų neįvardijame pasisakiusio tyrimo dalyvio, citatos nuasmenintos pašalinant konkrečių įstaigų, organizacijų ir institucijų, procesų pavadinimus. Jaunuolių citatos žymimos J raide, specialistų dirbančių su jaunimu – S.

Veiksniai turėję įtakos tyrimui

Trys fokus grupės buvo organizuojamos ugdymo įstaigose. Dauguma dalyvių buvo 14 – 16 metų, dauguma šio tyrimo įžvalgų yra apie mokyklinio amžiaus jaunuolių gyvenimą Molėtų rajone. Vyresnių nei 19 metų jaunuolių nepavyko pakalbinti. Daugiau nei pusė jaunuolių dalyvavusių fokus grupėse į ugdymo įstaigą atvyksta iš kaimiškųjų vietovių, ugdymo įstaigos viešuoju transportu ar tėvų transporto priemone. Sėkmingam tyrimo įgyvendinimui su jaunų žmonių tikslo grupe reikalingas jaunuolių atvirumas, tai yra įmanoma, kai sukuriamas tarpasmeninis santykis tarp tyrėjo ir jaunuolių. Tai pavyko padaryti, nes tyrėjas 2022 metais su dalimi jaunuolių buvo bendravęs ugdymųjų užsiėmimų metu, tai leido jaunuoliams atsiskleisti, drąsiai ir atvirai dalintis. Dėl įvardintos priežasties dalis jaunuolių dalyvavusių fokus grupėse pasisakė minimaliai. Fokus grupių dalyviai apie temas kaip asmeniniai finansai, lytinis švietimas, santykiai su ugdymo įstaigų administracija ar psichoaktyvių medžiagų naudojimas kalbėjo atvirai. Į klausimą apie siūlymus Molėtų rajono savivaldybei jaunuoliai atsakinėjo santūriai, buvo pasigesta ambicingesnių idėjų. Jaunuoliai siūlė mažosios architektūros elementus bei sporto infrastruktūrą. Miesteliuose jaunimas nori tokių pačių dalykų, kaip Molėtuose, pavyzdžiui plažo prie ežero, sporto aikštynų ar pavėsinių.

Bendras pastebėjimas, kad fokus grupių dalyviai, jauni žmonės ir specialistai dirbantys su jaunimu pozityviai vertina situaciją savivaldybėje ir turimą veiklų ir paslaugų pasiūlą.

Įžvalgos iš fokus grupių

Jaunimo laisvalaikis

Jaunuoliai įvardina, kad smagiai leidžia laisvalaikį miesto ir miestelių šventėse ir renginiuose (6). S8 „Jaučiame, kad miesto renginiuose jaunimas atranda vietą sau, renginių kokybė gera“, nors jauni žmonės mini, kad renginių galėtų būti daugiau, J6 „Renginių mieste nedaug: vasarą uždaro, atidaro ir kalėdinis“. Šaltuoju metų laiku renginiai pasidaro mažiau prieinami – S11 „Renginiai nuo rudens vyksta viduje – reikia pirkti bilietus“. Molėtų rajono jaunuoliai laisvalaikį leidžia Molėtuose mokykloje organizuojamuose muzikos vakaruose (5), į šį renginį vyksta ir jaunuoliai iš Alantos ir Giedraičių; kultūros centro renginiuose (3), buvo minimas violončelės vakaras(3), leidžiant laiką gamtoje – pasivaikščiojimai po parką, važinėjimas dviračiu (3). J7 „Namelis, pavėsinė prie mokyklos, prie ežero, kur yra kavos aparatas“ (4), įdomūs renginiai, kaip mokymai moksleivių savivaldoms ar prevenciniai mokymai (6), J14 „Dalyvavome edukacijoje

apie elektronines cigaretes, buvo labai įdomu“, J22 „Prieš 3-4 metus mokykla kvietė Svarą, Rapšį, buvo labai įdomu“. Jauni žmonės įvardino, kad įdomi veikla kino filmų žiūrėjimas, J3 „Kinas būtų aktualu, bet tai, ką rodo [skirta] vaikams arba vyresniems“. Specialistai dirbantys su jaunimu įvardino, kad kine rodomi jaunimui aktualūs filmai.

Molėtų gimnazijoje moksleiviai suskaičiavo, kad yra bent septynios vietos, kur galima nueiti. Vienas iš siūlymų „lounge“ tipo kavinė, „chill erdvės“ mieste ir mokyklose.

Molėtuose yra įvairių popamokinių veiklų: veikia meno ir muzikos mokykla, sporto mokykla, buvo minėti krepšinio, šokių, futbolo, lengvosios atletikos, teniso, tinklinio būreliai.

Mokykla

Molėtų rajono jaunuolių gyvenimas sukasi aplink mokyklą. Specialistai dirbantys su MGT jaunuoliais teigia, kad dažnas eina, nes reikia eiti. Fokus grupėse dalyvavę jaunuoliai įžvelgia daugiau pozityvių buvimo mokykloje aspektų nei neigiamų. S2 „...susiduria su problema, kad nuo 8 ryto ateina pasėdėti moksleiviai į bendras [bibliotekos] erdves. [jaunuoliai] Bėga iš pamokų, mums reikia išvaryti“.

Jaunuoliai įvardina, kad mokyklos yra suremontuotos arba mini, kad yra remontuojamos, įvardina konkrečius remonto darbus.

Jaunuoliai realistiškai vertina savo galimybes, dauguma siūlymų, kaip daryti laiką mokykloje įdomesnį. Dažniausi siūlymai – „chill erdvės“, kitokios pamokos, įdomūs žmonės svečiai, žygis su jaunimo darbuotojais pamokų metu. Tai labai susiję su tuo, kad net pusė fokus grupių respondentų gyvena ir mokosi skirtingose gyvenvietėse. Stiprus ugdymo įstaigų veikimo principas, kad perėjimas tarp ugdymo įstaigų jaunuolių yra įvardinamas kaip lengvas. J7 „Perėjimas iš progimnazijos į gimnaziją buvo lengvas, prieš pereinant lankėmės mokykloje, mus vedžiojo po patalpas, pirma savaitė buvo adaptacinė, mums aiškino, labai lengva sistema“

Moksleiviai įvardina, kad mokyklos organizuoja išvykas į universitetus, jie dalyvauja „Erasmus +“ tarptautinio mobilumo projektuose.

Socializacija jaunuoliams išlieka svarbi: J3 „Mokyklose diskotekų nebūna“ (4), jaunuoliai įvardino, kad yra poreikis diskotekoms pagal skirtingas amžiaus grupes už mokyklos ribų. Aktualus noras veiklų naktį: J7 „Mokydamiesi gimnazijoje nenakvojome mokykloje, o progimnazijoje nakvojome“. Giedraičių mokyklos moksleiviai įvardino, kad jie prieš keturis metus turėjo ir diskotekas, ir nakvynes mokykloje. Alantos mokykloje moksleivių savivalda organizuoja diskotekas, bet jaunuoliai daugiau klausosi nei šoka.

Jaunuoliai įvardina poreikį specifinėms papildomoms veikloms mokykloje: J5 „Nėra galimybių mokykloje pasimokyti papildomai programavimo ... pitono, java skripto norėtusi mokytis, ne tik matematines problemas spręsti“.

Kiek respondentai minėjo, apie maitinimą ugdymo įstaigose atsiliepimai buvo, jog maistas geras arba labai skanus. Jaunuoliai identifikuoja, kad pagrindinės jų asmeninės išlaidos yra skirtos valgymui mokykloje arba po pamokų.

Transportas

Molėtų rajone važiavimas viešuoju tarpmiestiniu transportu yra nemokamas, bet įvardinamas poreikis didesniai reisių skaičiui. J17 „Būtų gerai, kad autobusai važiuotų daugiau nei 1 ar 2 kartus, vakarinis laikas leistų dalyvauti renginiuose“ (2). J13 „Autobusai trukdo būreliams“ (3). Mokykliniai autobusai taip pat yra apkrauti. J20 „Transportas – turim su autobusais problemas – Bekupę ir Zanėnus prijungė. Padaugėjo važiuojančių į Bekupę. Nebetelpame mokykliniame autobusiuke, jis važiuoja kelis kartus ... iš ekskursijų turime grįžti iki 14 val., nes autobusiukas turi išvežioti kitus“. S3 „Periferijoje tikrai nėra ką veikti. Sunku turėti neformalųjį ugdymą, nes neįmanoma dėl susisiekimo tinklo. Savaitgalį darome gyvūnų globos akcijas, tėvai noriai veža, bet nenori įsipareigoti. Susisiekimas labai svarbus“ (4).

Jaunimo finansai

Jaunuoliai kalba atvirai apie savo finansus ir poreikius. Jie įvardina, kad mėnesiui reikia 150 – 300 eurų asmeninėms išlaidoms, kurias sudaro valgymas, išlaidos pramogoms, gimtadieniams.

Pavalgyti mokykloje savaitei užtenka 15 eurų. Alantoje ir Giedraičiuose jaunuoliai įvardino, kad jiems mėnesiui užtenka 200 eurų.

Jaunuolių darbas vasarą

S7 „Vasaros užimtumo programa labai gerai veikia. Mažai darbdavių, socialinių paslaugų centro klientams labai aktuali programa“ (3). Jaunuoliai įvardina, kad reikia pradėti ieškoti darbo ankščiau, pavasarį. Darbdaviai nori jaunuolių nuo 16 metų ir nori kuo vyresnių. Jaunimas nori dirbti ankščiau nuo 13-14 metų. Norėtų dirbti 1-2 mėnesius, nes įvardina poreikį pailsėti. Jaunuoliai dirba legaliai ir nelegaliai. Dalis jaunuolių dirba šeimos versluose. Jaunuoliai mini, kad vasarą dirba tokius darbus: kapinių tvarkymas, aplinkos tvarkymas, žemės ūkio darbai, kaimo turizmo sodybos ir viešbučiai, kavinės ir kt.

Alkoholis, narkotinės medžiagos ir draudžiamos medžiagos

Šiai temai fokus grupių metu skyrėme daug dėmesio. Įdomu, kad pokalbiuose buvo kalbama mažai apie elektronines cigaretes. Paklausus, ką būdinga jaunimui vartoti, buvo minimas alkoholis, kurio padeda įsigyti vyresni draugai ar asocialūs asmenys. Daroma prielaida, kad jaunuoliai neidentifikuoja elektroninių cigarečių kaip žalingos sveikatai medžiagos, nes taip ši svaiginimosi priemonė buvo pozicionuojama, reklamuojama, kai atsirado.

Specialistai imasi įvairių intervencijų spręsti šioms iššūkiams. S3 „Svaiginasi vis jaunesni, 9 – 10 metų vaikai tikrina ribas [ankstyvoji paauglystė]. Sunku prisikviesti tėvus spręsti šiuos klausimus“... „Elektroninės cigaretės – visos Lietuvos problema... Energetiniai gėrimai, peiliukai, nealkoholinis alus yra paplitę. Mokyklos įsitraukė nealkoholinį alų į draudžiamų daiktų sąrašus“. S6 „[Pareigūnai] pastebi mažiau viešai girtaujančių jaunuolių. Kameros fiksuoja nusižengimus. Butelį kamera lengvai fiksuoja“. S9 „...[specialistai] pastebi nepilnamečius jaunuolius vartojančius alkoholį Molėtų baruose, keista, kad verslininkai parduoda“.

Ugdymo įstaigose buvo atliekamas ugdymo įstaigų paviršių tikrinimas ir moksleivių spintelių tikrinimas. Moksleiviai šią priemonę mato kaip savo asmeninės erdvės pažeidimą, taip pat bendruomenės policininkės įvardina, kad ši priemonė jų sistemoje vertinama kaip krašutinė. Jaunuoliai fokus grupės metu pasakojo, kaip apeina šias priemones.

Jaunuoliai visoje savivaldybėje žino, kaip gauti svaigalų ir narkotinių medžiagų: J12 „Alantoje negausi, bet Želvoje yra prekiaujama iš mėlyno, juodo universalu ... energetinius gėrimus pamokų metu neparduoda, o po pamokų parduoda, kad vaikai [mažamečiai] nebėgiotų po mokyklą su skardinėmis“. J23 „Bijutiškyje parduotuvėje parduodamos cigaretės po vieną penktokams“. J5 „Per vieną pažįstamą galima gauti [narkotinių medžiagų], jei iš Vilniaus už 10 eurų, jei iš Utenos už 15 eurų (3), Kauno kainų nežinau ... alkoholio nuperka vyresni draugai“.

Sveikata ir emocinė sveikata

Su Molėtų gimnazijos moksleiviais kalbėjomės sveikatos, vaistų naudojimo ir emocinės sveikatos temomis. Jaunuoliai minėjo, kad per metus serga 2-3 kartus, tenka naudoti stiprius medikamentus (antibiotikai). Jaunuoliai pastebi, kad jų klasiokai ir draugai patiria nuotaikų kaitas ir susiduria su emociniais sunkumais. Jaunimo nuomone sveikatos paslaugos yra prieinamos. J1 „Pas šeimos gydytoją patekti lengva ... poliklinikoje yra 3 psichologės, taip pat žaliame namelyje (3) ... pas mokyklos psichologę neičiau, ji nervuoja, kabinėjasi prie išvaizdos ir kaip eini, ji vyresnė“. J5 „Dabartiniai aštuntokai patiria daug streso dėl PUPŲ, egzaminas laikomas naudojantis kompiuteriu, buvo problemų su kompiuteriai ir programine įranga (2)“. Visose keturiose fokus grupėse su jaunuoliais, jie įvardino po 5-6 žmones ir įstaigas, kuri gali kreiptis pagalbos.

Specialistai įvardina poreikį emociniam palaikymui bei pasakojo, kaip jie patys dirba su šiais jaunuolių poreikiais. S9 „Molėtų atviras jaunimo centras turi iškrovos (3) kambarį, kuriuo naudojasi jaunuoliai... Darysime dar terapinį kambarį, nes jaunuoliai įvardina poreikį (2)“. S3 „Sveikatos kabinete renkasi nesuprasti, neišgirsti vaikai. Jiems siūlomos įvairios veiklos, jie gali pasireikšti kitoje plotmėje, stiprinami vaikai per kitas neformalias veiklas...

S3 „Jaunuoliai ieško autoritetų kitur, ne namie. Jaunuoliams reikia pagalbos kalbėtis, anksčiau kalbėdavo patys, dabar reikia užkalbinti... „devynmečiai ateina su panikos atakomis“ ... „Baimė gimdo agresiją klasėje, mes ne saugūs, mums blogai. Stabilesni [stipresni] jaunuoliai kitoje klasėje. [Jaunuoliai] žino, kur ieškoti ir rasti pagalbą (3)“.

Specialistai konstatuoja, kad emocinės sveikatos stigmos vis dar yra gajos jaunuolių tarpe ir kad pagalba turėtų būti teikiama įvairiomis priemonėmis. S7 „Sunku įkalbėti jaunuolį priimti psichologinę pagalbą. Gauti pagalbą irgi sudėtinga. Mokykloje nenori gauti tokių paslaugų. Psichikos centre yra eilės“. S3 „Pasirinkimas yra gerai ar mokykloje, ar poliklinikoje... Telefonu, laiškais jaunuolis jaučiasi svarbus“. Specialistai konstatuoja, kad šioje srityje reikėtų dirbti ankstyvesniame amžiuje S3 „Psichologas turi pradėti nuo vaikų, dirbti per žaidimą“ (2).

Darbas su jaunimu Molėtų rajone – Molėtų atviro jaunimo centro veikla

Šiame skyriuje įvardinama, kaip jauni žmonės atsiliepia apie jaunimo centro veiklą. Tai jokiū būdu nėra jaunimo centro veiklos kokybės vertinimas. Jauni žmonės dalyvavę fokus grupių susitikimuose žinojo apie jaunimo centrą ir jo siūlomas įvairias veiklas – mokymai ir kiti renginiai jaunimo centre – bei mobilus darbas su jaunimu. J12 „į mobilų darbą Alantoje – eina dvilyktokai ir vienuolyktokai [buvo kalbama su septintokais] ... dvaras yra per toli, geriau vyktų mokykloje“ J14 „Gal pamokų metu galėtų pasiūlyti veiklas, kaip žygį ... pokalbį klasės valandėlės metu su jaunimo centro psichologu, norime kuo daugiau netradicinių pamokų“.

Jaunuoliai norėtų ilgesnių jaunimo centro darbo valandų: J7 „Norėčiau nueiti vakare pabūti jaunimo centre, bet jis veikia iki 18 val. ir ten yra susidariusi grupė žmonių“. J19 „Molėtų jaunimo centras daro renginius per visą savivaldybę. Mokymuose jaunimo centre buvome. Jei kviečia dalyvaujame ... jaunimo centrui gerai sekasi“.

Klausimas „Kokios laisvalaikio veiklos būtų įdomios? Su pridedamu veiklų sąrašu“ buvo užduotas siekiant pasiūlyti įvairesnių veiklų jaunimo centre. 3 jaunuoliai įvardino, kad šiame klausime aprašytos jaunimo centro veiklos. Įdomiomis veiklomis buvo įvardintos: pabėgimo kambarys; sporto užsiėmimai; įdomūs žmonės; filmų vakarai; diskotekos; stalo futbolas ir stalo tenisas (tokios veiklos norėtų mokykloje).

Klausimas „Kokios temos jums būtų įdomios? Su pridedamu temų sąrašu“. Buvo minima: motyvacija – aktuali tema, karjeros planavimas, kur studijuoti, kaip tvarkytis su emocijomis, finansinis raštingumas, lyderystė, lytinis švietimas, pasiruošimas šeimai, muzika, menas sportas.

Lytinis švietimas – aktuali tema, fokus grupių dalyvių buvo minima ir kituose klausimuose (6). Taip pat buvo įvardintas konkretus pasiūlymas karjeros konsultavimui J7 „Norisi pasižiūrėti, kaip atrodo IT ir inžinerijos profesijos. Būtų smagu nueiti į „Teltoniką“, pašėšėliauti profesiją“.

Labai aiški kryptis vystyti darbu su jaunimu paslaugas mažosiose bendruomenėse. S4 „Jaunimui reikalingi stipresni mentorai - mieste yra [jaunimui įdomūs ir patrauklūs specialistai], kaimo vietovėse jų trūksta. [jaunuoliams] šalia trūksta suaugusiųjų. Kaimuose reikėtų žmonių, kurie motyvuotų, įtrauktų“ dvi galimos kryptys vystyti atvirų erdvių darbui su jaunimu tinklą ir mobilųjį darbą su jaunimu kaimiškose vietovėse.

Kokioms jaunų žmonių grupėms reikėtų daugiau dėmesio?

Dalyviai įvardino šias tikslo grupes: sunkus jaunimas, jaunuoliai su negalia, vasarą jiems trūksta užimtumo. Jaunuolių iššūkiai kyla iš tėvų nebendravimo, problematiškų santykių (4) su savo vaikais. S9 „Kviečiame [tėvus] į atvirų durų dienas, tėvai neateina“.

Specialistai mato, kad problemos kyla ankstyvesniame amžiuje, įvardintas poreikis dirbti su vaikais ir tėvais. S2 „Reikia dirbti su jaunesniais pradinukais ir vyresniais pradinukais – jie eina į biblioteką, nes gali spręsti patys. Gauna erdvės laisvei, spręsti, pasireikšti. Ieško erdvės autonomijai. Jiems svarbu, kad jų žodis kažką reiškia“. S6 „Ankščiau nusižengimai būdavo 7 – 8 klasėje, dabar nėra tokio konkretaus amžiaus, iš pradinukų yra paimamos elektroninės

cigaretės, pradinukai vagia. Turi tokį atvejį, problemos su mama, mama visus kursus išklusė, bet šeimoje dalykai nesikeičia, nes vaikas įsipainiojęs“.

Lytinis švietimas ir ne heteroseksualūs jaunuoliai

Lytinio švietimo tema yra aktuali, jaunuoliai įvardina, kad šia tema turėtų būti dirbama nuo 11 – 12 metų. Tokiame amžiuje šis klausimas turėtų būti aptariamas tos pačios lyties grupėse, su 15-16 metų jaunuoliais galima dirbti kartu. Šios temos aktualumą mato ir specialistai dirbantys su jaunimu. S2 „Viešas intymumo demonstravimas, glamonės kompiuterių klasėje, neįauku sustabdyti, nes tai jautrus klausimas“. Kiti šios temos aspektai Molėtų rajone yra aktualūs S5 „Paaugliai ieško tapatumo, įsiprasminimo, kad aš esu svarbus“. S8 „Homoseksualūs vaikinukai nepritampa klasėje, buvo nuo seno ... dabar klasės draugai tolerantiški“

Specialistai pastebi ir kitas tendencijas jaunimo tarpe S7 „Buvo ir kitų poreikių, gamtą tausojančių, zero vaisterių, buvo atvejų, kai jaunuolis komunikuoja, kad yra ne heteroseksualus, vėliau paaiškėja, kad tai buvo tik mados reikalas, tokių atsikartojančių scenarijų pasitaiko“.

Jaunuolių noras grįžti gyventi Molėtų rajone po studijų

Specialistai įvardina, kad svarbu dėti pastangas, kad jaunuoliai norėtų sugrįžti gyventi į rajoną. S6 „Būtų smagu, kad jaunimas norėtų sugrįžti“. Esminis jaunuolius motyvuojantis veiksnys būtų būstas, konkrečiai gyvenimas sodyboje, gyvenimas arti šeimos ir giminių, gamtoje.

Molėtų rajono ambicija / vizija jaunimui artimiausiems dešimt metų?

Jaunuoliams ir specialistams buvo užduotas klausimas, ko norėtųsi Molėtų rajone. Atsakymai ir siūlymai buvo trumpalaikiai arba būtinos priemonės, o ne strateginiai tikslai.

S5 „Psichohigiiena – ne baimė, o priimtina norma eiti sveikatintis... tai turi būti reikalinga norma (3)“. S8 „Pastatai ne būtinybė – būtina daugiau žmonių dirbančių su jaunimu – reikia vystyti tinklą“. S3 „Gimnazistai turi viską gimnazijoje – viskas sukasi aplink mokyklą. Jie galvoja, kad kitur niekas nevyksta. Reikia, kad pamatytų, kas kitur vyksta“. S6 „Reguliarūs testai mokyklose, kurie rodo, kad narkotikų nėra, kad jų kuo mažiau atkeliautų“. S7 „Diskotekos – buvo mano jaunystėje. Tragedija, kad dabar nėra.“

Siūlymai dėl infrastruktūros ir mažosios architektūros elementų kūrimo. S9 „Kupolas Molėtų mieste, su kameromis, saugi erdvė. Erdvė filmų peržiūroms, koncertams po atviru dangumi“. S1 „Reikia daugiau erdvių būti po stogu, nes žiemą nėra ką veikti“

Veikiančios paslaugos ir priemonės skirtos jaunimui, bei papildomi punktai

Čia pateikiamos dar neminėtos priemonės, kurias specialistų nuomone efektyviai veikia.

Jaunimo savanoriška tarnyba (JST) specialistų matoma kaip efektyvi priemonė, kuri yra naudinga ir jaunuoliams, ir įstaigoms. S2 „Dirbam su jaunimu, nes dirbame su visais, prieš 2 metus atradome savanorystę... keičiasi požiūris į biblioteką... Visą laiką ieškome aktualumo. Kur mes galime būti aktualūs. Kaip pateikti informaciją paslaugos gavėjui“.

Kita efektyvi tradicinė priemonė: S2 „Vasaros užimtumo stovyklos veikia ir išlieka aktualios“(3).

Taip pat įvardinama, kad reikia pagalbos reglamentuojant trumpalaikę savanorystę, reikalinga metodinė pagalba, kad jaunuoliai efektyviai galėtų savanoriauti ir rinkti socialines valandas.

Bet taip pat reikia dirbti su institucijų supratimu apie savanorystę, kokybę ir jos organizavimą. S6 „Socialinės 35 valandos, reikia ieškoti [jaunuoliams], kur daryti. Reikia organizuoti kažkaip koordinuotai. Ūkvedį gal galima skirti 10 - 20 mokinių, kad kapus tvarkytų, tai galimybė“.

Buvo įvardintas iššūkis su kuriuo susiduria specialistai, bet jie netilpo po kitomis kategorijomis – darbas su jaunuolių įgūdžiais. S4 „Darbas su jaunuolių gyvenimo įgūdžiais, higiena, paaugliai nesiprausia“. S3 „Prausiasi, bet kaimo pečiaus kvapo neeliminuos ir rūkymo kaimo trobose, namie“. Šis punktas apibūdina dalies MGT jaunuolių aplinką ir iššūkius.

Rekomendacijos

Narkotinės medžiagos, alkoholis ir kiti draudžiami preparatai

Ši sritis yra ypatingai svarbi ir liks aktuali artėjančius 5 metus ir ilgiau. Savivaldybės įstaigos taiko įvairias priemones apimančias stebėseną, prevenciją, edukacijas ir darbą su pasekmėmis. 2023 metų spalio mėn. startuoja Vidaus reikalų ministerijos inicijuotas nepilnamečių narkotikų vartojimo ir platinimo prevencijos mokyklose bandomojo modelio įgyvendinimo projektas. Šis pilotinis projektas bus vykdomas Vilniaus mieste, Alytaus mieste ir Klaipėdos rajone, savivaldybės buvo pasirinktos pagal projektui reikalingą dydį ir ribotas galimybes į ugdymo įstaigas patekti svetimiems, nes naudojamos praėjimo (įeigos) kontrolės priemonės. Šis projektas turėtų pateikti naujas priemones kurios apims bendruomenės įtraukimo priemones pagal islandišką prevencijos modelį ir problemų sprendimo algoritmus. Šio projekto rezultatai turėtų būti taikomi visoje Lietuvoje ir pasiūlys naujas priemones.

Emocinė jaunimo sveikata

Stiprinti skirtingų institucijų bendradarbiavimą jaunimo emocinės sveikatos srityje, ieškoti sinergių tarp programų ir vykdomų priemonių. Siūloma inicijuoti tarpžinybinio bendradarbiavimo tinklo kūrimo susitikimą organizacijoms, kurių viena iš tikslo grupių yra jaunimas.

Inicijuoti bendrus mokymus emocinio palaikymo, jaunimo amžiaus tarpsnio psichologijos, deviantinio ir delinkventinio elgesio, santykio su jaunuoliu kūrimo temomis arba tarpinstitucines supervizijas, įtraukiant skirtingas rajono institucijas. Tai ne tik pagerintų įstaigų sąveiką, bet ir padėtų susivienodinti supratimą apie jaunus žmones savivaldybėje, padėtų

suderinti jaunimui draugišką požiūrį. Šios intervencijos padėtų suprasti specialistams, kokį poveikį jų darbas turi jaunuolio emocinei savijautai.

Savivaldybės teikiamose paslaugose ir programose įvesti „emocinės sveikatos“ arba „geros savijautos“ kokybės kriterijų, t. y. teikiant paslaugas ar įgyvendinant programas matuoti ne tik kiekybinius kriterijus, bet ir tuos, kurie prisideda prie paslaugos gavėjų emocinės būklės gerinimo.

Gerinti psichikos sveikatos (ir jos svarbos) supratimą visuomenėje, mažinti su tuo susijusius stereotipus ir stigmas. Svarbu, kad ši tema asocijuotųsi ne tik su problemomis, sunkumais ar savižudybėmis, bet apskritai su sveika gyvensena ir savijauta, geresniu savęs pažinimu.

Savivaldybės jaunimą apjungiantys renginiai

Inicijuoti Molėtų rajono jaunimo apjungimo veiklas: renginius, forumus, diskusijas. Šių veiklų metu jaunuoliai galėtų:

- susipažinti vieni su kitais, bendrauti ir bendradarbiauti, kurti ryšius tarp bendruomenių;
- pamatyti ir pažinti savo kraštą, stiprinti regioninį identitetą;
- diskutuoti aktualiais jaunimui ir rajonui klausimais, ugdytis pilietiškumą;
- bendrauti su sprendimų priėmėjais, ugdytis politinį raštingumą;
- prisidėti prie rajono problemų sprendimo savo siūlymais, idėjomis ir savanorišku darbu.

Šios rekomendacijos rėmuose būtų galima vykdyti temines veiklas ar rajono jaunimo hakatonus (problemų sprendimo renginius).

Taip pat apsvarstyti galimybę kurti Molėtų jaunųjų lyderių rengimo programą, šie jaunuoliai galėtų tapti resursu vystant jaunimo politiką ir puoselėjant dalyvavimo kultūrą savivaldybėje.

Infrastruktūra ir mažosios architektūros elementai

Mažųjų miestelių jaunuoliai įvardina lauko erdvių poreikį: paplūdimių, suoliukų, sporto aikštelių ir kt. Pasiteisinusi iniciatyva yra pavėsinė prie Molėtų ežero, šalia kurios yra lauko kavos aparatas. Tokios pavėsinės galėtų atsirasti didesnėse gyvenvietėse. Svarbu, kad jos atrodytų vienodai ir siųstų bendrą žinutę apie tai, kad jaunuoliai yra prioritetas Molėtų rajone. Galėtų turėti vienodą pavadinimą / komunikaciją, pavyzdžiui „Molėtų rajono jaunimo chill erdvės“. Molėtų mieste būtų galima įkurti jaunimo kupolą, tokia iniciatyva yra įgyvendinama Utenoje.

Darbo su jaunimu paslaugų plėtra Molėtų rajone

Molėtų rajone darbą su jaunimu vykdo Molėtų atviras jaunimo centras. Centras šiai dienai vykdo dvi darbo su jaunimu formas iš penkių. Centras tapo Jaunimo reikalų agentūros 2024 m. 2029 m. įgyvendinimo projekto „Jungtys“ partneris. Šio projekto rėmuose bus įdarbinta 2,5 specialisto darbui su mažiau galimybių turinčiu (MGT) ir nesimokančiu, nedirbančiu ir mokymuose nedalyvaujančiu (NEET) jaunimu darbas su jaunimu. Tai bus didelis pastiprinimas komandai.

Siūlomos šios prioritetinės darbo su jaunimu paslaugų plėtros kryptys:

- Mobiliojo darbo su jaunimu plėtra. Paslaugos turėtų būti plečiamos, kad atitiktų šiai darbo su jaunimu formai keliamus reikalavimus. 2 Mobilių jaunimo darbuotojų komanda galėtų dirbti penkiose gyvenvietėse. Kokybiškai paslaugai teikti reikėtų turėti transporto priemonę. Lietuvoje jaunimo centrai yra įsigiję 8+1 mikroautobusiukus, kurie leidžia ne tik nuvykti į mobilųjį darbą, bet ir atsivežti jaunuolius į apjungimo veiklas.
- Atvirų erdvių darbui su jaunimu Molėtų rajone kūrimas. Ilgainiui steigti bent dvi atviras erdves darbui su jaunimu didžiosiose gyvenvietėse, kaip Alanta ir Giedraičiai. Šios erdvės turėtų veikti bent tris dienas per savaitę ir turėti po vieną darbuotoją dirbantį 0,5 etato.
- Plečiant darbo su jaunimu paslaugas svarbu užtikrinti plėtros ir paslaugų kokybę. Reikėtų įsteigti Molėtų kultūros centro direktoriaus pavaduotoją darbui su jaunimu, kuris būtų atsakingas už atvirą jaunimo centrą, mobilų darbą ir atviras erdves darbui su jaunimu.
- Nuo 2023 metų Lietuvoje pilotuojamas darbas su jaunimu mokyklose. Molėtų savivaldybė yra labai tinkama šiai metodikai bandyti, nes ugdymo įstaigose labai daug moksleivių atvykstančių iš kitų gyvenviečių. Paslaugų teikimas mokykloje, per pertraukas, „langus“ ar temines pamokas atlieptų jaunuolių poreikius. Dirbant su moksleiviais būtų galima vykdyti jaunimo informavimo ir konsultavimo paslaugą, kurios koncepcija bus keičiama 2024 metais Lietuvos mastu.

Orientacija į skirtingas jaunimo grupes

Kryptingai vystyti paslaugas MGT jaunuoliams ir jaunuoliams su negalia. Projektas „Jungtys“ yra puiki priemonė įvesti naujus prioritetus ir vykdyti kokybišką tarpžinybinį bendradarbiavimą. Specialistai įvardino, kad svarbu vykdyti intervencijas vaikų amžiaus grupei bei stiprinti bendruomenės tėvus.

Pasiteisinusių jaunimo priemonių, formatų jaunimui išlaikymas

Fokus grupių respondentai, specialistai šias priemones įvardino kaip efektyvias ir veikiančias, kurias reikėtų išlaikyti ir plėsti: jaunimo savanoriška tarnyba, užimtumo vasarą ir integracijos į darbo rinką programa, vasaros stovyklos.

Kultūrinės ir laisvalaikio veiklos jaunimui

Jaunuoliai įvardina poreikį skirtingoms laisvalaikio praleidimo veikloms: filmų vakarai, diskotekos ir kiti kultūriniai renginiai. Daugiau šių renginių galėtų vykti šaltuoju metų laiku po stogu. Komunikuojant reikia pabrėžti, kad renginiai skirti jaunimui. Taip pat didesnis renginys, pavyzdžiui jaunimo muzikos festivalis, galėtų būti viena iš rajono jaunimo apjungimo veiklų.

Molėtai Lietuvos jaunimo sostinė 2025 metais

Molėtų rajono savivaldybės jaunimo politikos ir darbo su jaunimu plėtra galėtų būti vystoma po Lietuvos jaunimo sostinės vėliava. Šios programos rėmuose galima būtų kalbėti jaunimo emocinės sveikatos ar kitomis aktualiomis temomis. Jaunimo reikalų agentūra skelbs konkursą 2025 metų jaunimo sostinei išrinkti. Šio konkurso tikslas padėti savivaldybei tapti labiau draugiška jaunimui.

Priedas Nr. 1

„Fokus grupėse naudoti klausimai“ | Jaunimui

Prisiminkite, kada paskutinį kartą smagiai leidote laiką Molėtų rajone?

Molėtai ir jaunimas, kokios asociacija ateina Jums į galvą?

Jei susidurtum su sunkumais, ar žinai į ką kreiptis patarimo?

Kokios pagrindinės Molėtų rajono jaunimo problemos?

Transporto situacija Molėtuose?

Kokie 3 pakeitimai mano gyvenvietėje ir rajone pagerintų gyvenimą kokybę?

Kiek pinigų Jums reikia mėnesiui savo reikmėms?

Žalingi įpročiai ir jaunimas. Ką vartoja jauni žmonės ir ar lengva gauti?

Kokios laisvalaikio veiklos būtų įdomios?

- Erdvė, kurioje galėčiau būti su draugais
- Stalo žaidimų klubas
- Vieta, kur galiu naudotis kompiuteriu su interneto prieiga
- Erdvė, kurioje galiu pasikalbėti su suaugusiu žmogumi man rūpimais klausimais
- Vieta, kurioje yra kompiuterinių žaidimų konsolė
- Erdvė su stalo futbolo, biliardo ar stalo teniso įranga
- Sporto užsiėmimai
- Pabėgimo kambarys
- Erdvė, kurioje galiu pasigaminti maisto
- Mokymai, seminarai jaunimui aktualiomis temomis: lyderystė, motyvacija, karjeros planavimas ir kt.
- Susitikimai su įdomiais ir žinomais žmonėmis
- Erdvė, kurioje galiu gauti man aktualios informacijos (kur studijuoti, rasti darbą, gyvenimą užsienyje ir pan.)
- Kino ir filmų vakarai
- Diskotekos ir vakarėliai
- Vieta, kur galėčiau klausytis muzikos ar kurti muziką
- Erdvė, kur galiu su draugais atsigerti arbatos
- Veiklos, kurių metu galiu susirasti draugų
- Meninės, kūrybinės veiklos
- Kita

Kokios temos jums būtų įdomios?

- Finansinis raštingumas
- Karjeros planavimas
- Lyderystė
- Motyvacija

- Lytinis švietimas
- Pasiruošimas šeimai
- Kur ieškoti darbo vasarą
- Kaip tvarkytis su savo emocijomis
- Kur studijuoti
- Ekologija
- Jaunimo projektai
- Vairavimas ir transportas
- Ateities profesijos: influenceriai, youtuberiai, gameriai, vertikalūs ūkininkai ir kt.
- Muzika
- Menas
- Politika
- Sportas
- Kita

Ką dar svarbu tyrėjui žinoti apie rajoną ir jaunimo situaciją?

„Fokus grupėse naudoti klausimai“ | Jaunimo darbuotojams

Vardas, institucija.

Kodėl jūsų įstaiga dirba su jaunimu? (Jūsų intervencijos tikslas)

Ką darome gerai (jūsų institucija, organizacija)? Kuo galime pasidžiaugti?

Su kokiais iššūkiais jaunimas susiduria Molėtų rajone? Kokiomis priemonėmis būtų galima situaciją gerinti?

Kokioms jaunų žmonių grupėms reikėtų daugiau dėmesio?

Molėtų ambicija / vizija jaunimui artimiausiems dešimt metų?

Ką dar svarbu tyrėjui žinoti apie rajoną ir jaunimo situaciją?